

Nr 69.

Ankom till Riksdagens kansli den 4 april 1911 kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående sådan ändring i gällande lagstiftning, att rätten till fiske göres oberoende af strandäganderätten.

(2:a Afd.)

I en inom Andra kammaren väckt, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad motion, nr 212, hafva herr *Värner Rydén m. fl.* hemställt, att Riksdagen ville besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående förändring af nu gällande strand- och fiskerättslagstiftning i sådan utsträckning och riktning, att fiskarens kraf på obehindradt utöfvande af sin näring fullt tillgodoses.

Till stöd härför har anförts följande:

«I motion vid 1910 års Riksdag föreslogo herrar Olausson och Wallentin med flera instämmanden, att Riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla »om utredning om i hvad mån nu gällande lag om rätt till fiske skulle för västkustens vidkommande kunna ändras dithän, att den bättre tillgodosåge fiskarebefolkningens intressen och därjämte finge större klarhet i ordalydelsen». Motionen afslogs af kamrarna efter jordbruksutskottets afstyrkande, hufvudsakligen motiveradt med att Riksdagen snart skulle få tillfälle ingå i pröfning af lagberedningens förslag till ny jordabalk, i samband hvarmed också fiskerilagstiftningen skulle bli föremål för en revision.

Det vill emellertid synas som om den i berörda motion väckta frågan för stora delar af vårt lands befolkning är af så genomgripande betydelse, att den väl förtjänar att upptagas till förnyad pröfning, oberoende af den ståndpunkt, som det blifvande jordabalksförslaget kan

komma att intaga i fiskerätsfrågan. Då det därjämte torde vara ställt utom allt tvifvel, att det just med hänsyn till denna revision af jordabalken skulle vara i hög grad fördelaktigt, om Riksdagen kunde dessförinnan utredningsvis åstadkomma en tillfredsställande form för tillgodoseende af fiskarebefolkningens reelt som formellt välgrundade kraf på en förändring af strandäganderätten och de därmed förenade fiskerätters hittillsvarande reglering, torde det få anses fullt motiveradt att frågan på nytt skjutes fram redan nu. Därtill kommer att frågan synes oss påkalla en *snar lösning*. Förhållandet är nämligen det, att strandägarna i allt större omfattning börjat göra sin i 1896 års lag om rätt till fiske häfdade ensamrätt till utfövande af fisket gällande.

§ 2 i nämnda lag stadgar nämligen, att »Saltsjöfisket inomskärs tillhör, där ej annorledes i denna lag stadgas, den som äger stränder och holmar omkring fiskevattnet. Vid öppna hafsstranden samt utom skären omfattar, där ej annorledes är lagligen bestämdt, strandägarens enskilda fiskerätt allt det vatten, som finnes till och med etthundraftio meter från det ställe inom stranden, där stadigt djup af två meter vidtager.

Dock undantages för västkustens vidkommande från detta stadgande fångst af »sådan hafs fisk, som går till stränderna i stora stim (sill, skarpsill, makrill), å sådana ställen, där fiskande af ålder oklandradt följt fisken och fiskat vid anuan strand». Denna fiskarens eventuellt häfdvunna rättighet har man alltså icke ansett sig kunna frånhända fiskarna. Likaledes undantagas de ställen vid öppna hafsstranden och skären, samt i Hallands, Göteborgs och Bohus län äfven inomskärs, där de fiskande af ålder, oklandradt med rörlig redskap utfövat fiske.

Från juridisk synpunkt torde man vara mycket befogad att kräva revision af så svagt affattade lagbestämmelser som de här citerade. »Af ålder», »rörlig redskap», »öppna hafsstranden», äro begrepp af allt för stridig eller mångtydig innebörd för att vara ändamålsenliga i en lag, afsedd att tolkas af den juridiskt oskolade. Riksdagen har ju för blott ett par år sedan tydligt markerat sin uppfattning i denna punkt genom att afslå förslaget till lag om gemensamhetsfiske på grund af dess för lekmanauppfattning otydliga och oändamålsenliga formulering.

Ser man de nu gällande lagbestämmelserna, sådana de framtråda i 1896 års lag om rätt till fiske, i deras historiska sammanhang, så finner man att strandäganderätten på en jämförelsevis kort tid varit föremål för en högst betydande utvidgning genom gällande lag, utan att man torde kunna åberopa någon motsvarande förskjutning i den allmänna rättsuppfattningen hos folket.

I den fiskeristadga, som gällde före 1766, var fiskarnes rätt väl

tillvaratagen. 1766 års stadga utvidgade något strandägarnes rätt gentemot fiskarne, men denna upphäfdes ånyo genom »Reglemente för Nordsjöfiskerierna» af den 21 juli 1774, hvilken återförde förhållandena till hvad som gällde före 1766.

Den rättsuppfattning, som kommit till synes i 1774 års reglemente, markerades alltså så sent som 1852, då högsta domstolen gjorde gällande, att »allt fiske i skärgårdarna mellan Öresund och norska gränsen vore fritt för hvarje svensk man, och strandägarna hade icke alls inom sitt hemmans ostridiga rå och rör uteslutande rätt till något slags fiske».

I 1896 års lag om rätt till fiske har som tidigare framhållits en annan uppfattning oktroyerats; där i det närmaste allt fiske göres till jordägarens ensamrättighet.

Det torde också böra framhållas att 1896 års lag om rätt till fiske emellertid icke konsekvent häfdar uppfattningen om jordägarens monopolrätt till havvets produkter. Äfven under nuvarande förhållanden äga fiskerinäringens utöfvare vid Bohusläns och Hallands kuster rättighet att idka fiske efter sådan fisk som går i stim samt fiske med rörliga redskap oberoende af strandäganderätten, ehuru som nämnts med den formellt olyckliga restriktionen »där sådant af ålder oklandradt varit brukligt». Dessa stadgandens tillvaro röjer emellertid nogsamt att det icke kan sägas vara att slå in på en ny väg, om man modifierar redan nu befintliga, delvis lokala bestämmelser i sådan riktning, som anges i 1774 års »reglemente», d. v. s. återvänder till den uppfattning af strandäganderättens begrepp, som tog sig uttryck i denna stadga och som väl ännu bottnar hos folkets bredare lager vid sidan af och trots den afvikande ställning, som senare tids lagstiftning intagit.

Hvad vidare beträffar de nämnda restriktionernas reella innebörd, så lider det väl intet tvifvel, att de mindre afse att gagna strandägarens privata intressen, men så mycket mera syfta att hindra fiskbeståndets alltför hänsynslösa exploatering. I ljuset af de resultat som vunnits genom de senaste årens undersökningar öfver våra matnyttiga hafsdjurs lefnadsförhållanden torde det emellertid ej låta sig göra att upprätthålla en dylik motivering. Dessa forskningar uppvisa nämligen, att tillgången äfven på annan fångstduglig fisk än sill och makrill regleras i långt högre grad än hvad man tidigare kunnat ana af havvets naturförhållanden, inom mycket vida gränser oberoende af all slags lokal, mänsklig vanvård. Frånsedt denna omständighet lär väl ingen kunna påstå att fisket »på annans strand» skulle bedrivas mindre hänsynsfullt, om det frigöres åt en större mängd fiskare, eller om *samma*

mängd fiskare på grund af oskäligen arrendepretentioner tvingades att infånga och afyttra största möjliga fiskkvantiteter för att förvärfva medel till såväl uppehälle som arrendeafgift.

Med dessa antydningar ha vi endast i förbigående velat poängtera, att de svårigheter af fiskeripolitisk art, som eventuellt skulle kunna resas, äro mycket lätt öfverkomliga, hvadan de icke få lägga hinder i vägen för reformens genomförande.

Som en tvingande *nödvändighet* framstår frågan om fiskerättens frigörande från strandäganderätten, då man tar sikte på de nuvarande fiskeri- och befolkningsförhållandena vid exempelvis vår västra kust, ett sakläge som för öfrigt erhållit en bjärt belysning genom de masspetitioner, som framkommit från fiskarena, i syfte att åstadkomma en ändring i antydd riktning. Förhållandet är nämligen det, att den yngre och medelålders fiskarebefolkningen söka sitt hufvudsakliga uppehälle genom att deltaga i storsjöfisket efter torskfisken och makrill i Nordsjön. Detta fiske är emellertid af så ansträngande art, att det icke kan utöfas af de till mera framskriden ålder komna fiskarena. Dessas existens åter beror på fisket i hemmets omedelbara grannskap och utkomstmöjligheterna äro således beroende af den utsträckning, hvari detta fiske kan utöfas. Det är här, som de ofvan berörda lagstadgandena ha sin största fara. Det är främst den ålderstigna, af kampen med hafvet och slit och umbäranden uttröttade fiskarebefolkningen, som drabbas af gällande lags orimliga fiskerättsbestämmelser. Det är denna del af befolkningen som genom lagen i fråga blottställes och afstänges från möjligheten att få tillbringa ålderdomens dagar under arbete, som garanterar en sorgfri ekonomisk existens.

Den ofvannämnda af herrar Olausson och Wallentin m. fl. väckta motionen tog närmast sikte på förhållandena vid Bohusläns kust. Någon principiell gräns mellan å ena sidan denna och å andra Hallands och Skånes västkust torde emellertid svårigen kunna dragas med hänsyn till här anmärkta missförhållanden, äfven om dessa vid Bohuskusten mera grellt och mera markant träda i dagen. Icke heller torde det få anses på förhand gifvet att icke Östersjökusternas fiskerättsliga förhållanden kunna påkalla enahanda modifiering af lagen om rätt till fiske. Frågan i hela dess vidd är af komplicerad natur. Men den är, som redan antydts, därjämte af brådskande natur, då strandägarna exempelvis vid Skånes västkust i allt större utsträckning börja begagna sig af sin rätt att arrendelägga ålfisket och därigenom förorsaka en mängd fiskare ekonomiskt bryderi.»

Hvad beträffar den af motionärerna uttalade åsikten, att rätten till fiske bör *helt och hållet* göras oberoende af strandäganderätten kan utskottet icke biträda en dylik mening, då densamma icke torde öfverensstämma med nu gällande rättsuppfattning i detta hänseende. Rörande den begärda utredningen vill utskottet, i likhet med hvad 1910 års jordbruksutskott uttalat i sitt utlåtande nr 78 angående ifrågavarande revision af lagen om rätt till fiske, framhålla, att af hvad lagberedningen anført vid behandlingen af frågan om strandäganderättens begränsning till vissa insjöar synes framgå, det beredningen anser en revision af fiskerilagstiftningen böra företagas i samband med omarbetningen af jordbalken. Då ett förslag om ändringar i nämnda lagstiftning, hvilket förslag torde med det snaraste blifva af Kungl. Maj:t för Riksdagen framlagdt, med all visshet kommer att till behandling upptaga frågan om det förhållande, hvori rätten till fiske anses böra stå till strandäganderätten, och Riksdagen i detta sammanhang torde komma att få pröfva jämväl denna fråga, anser sig utskottet böra hemställa,

att förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 4 april 1911.

På jordbruksutskottets vägnar:

THEODOR ODELBERG.

Reservation

af herr *S. Linders*.

Det skulle här antecknas, att herrar *Aaby A. W. Ericsson*, greve *R. G. Hamilton* och *G. A. E. Kronlund* icke deltagit i förestående ärendes behandling inom utskottet.
